

לחץ לשיעורים
נוספים לצפיה

לעילוי נשמת ר' נפתלי הרץ בן ר' משה יעקב קליין ז"ל

לחץ לשיעור
בנושא זה

היתר לחולה להתרפאות ברפואה טבעונית ולא לשמוע בעצת רופאים

המפלת (ל:)' אני מביא ראייה מן התורה, ואתם מביאים ראייה מן השוטים? ובכמה ענינים, בסוד היצירה, הם חולקים על דברי רז"ל. כמו צורת יצירת הולד לארבעים יום, וקודם לכן, מיא בעלמא הוא. וכגון אביו מזריע לובן, שממנו עצמות וגידין וכו', והם סוברים: שהכל מן האם, וזרע האב, פעולתו להקפיא, ולהעמיד זרע האשה, כפועל הקיבה, להעמיד החלב. וכגון אשה מזרעת תחילה, יולדת זכר וכו'. והם, דעתם בהיפך. וכן במה שאמרו ז"ל (שם נדה לא.) 'שלשה חדשים האחרונים, תשמיש יפה לה, ויפה לולד'. והם סוברים: בחודש השמיני, קשה לה מאד. גם בזה, אפשר שיהיה דעתם, כנגד דברי רז"ל. כי באולי ניסו באחת או בשתיים, וראו שנגמר לתחלת תשיעי. ואולי היה בר ז', ואשתהי. או שהיו מבעילות קדומות. ואף אם מסרום לשומר: אין אפטרופוס לעריות, ואומר, שומר בא עליהן...", עכ"ל הריב"ש.

משו"ת הריב"ש משמע, שאין לסמוך על סברות אומות העולם, אא"כ עמדו במבחן ניסויים רבים (א) כתב בשו"ת הריב"ש (סימן תמז): "בדבר השאלה - ידעת האדון נ"ר שאין לנו, לדון בדיני תורתנו ומצוותיה, על פי חכמי הטבע והרפואה. שאם נאמין לדבריהם, אין תורה מן השמים, חלילה! כי כן הניחו הם, במופתיהם הכוזבים. ואם תדין בדיני הטרפות, על פי חכמי הרפואה, שכר הרבה תטול מן הקצבים! כי באמת, יהפכו רובם ממוות לחיים, ומחיים למוות, ויחליפו חי במת. כי אין ספק בנטלה הכבד, ונשאר בה כזית, שאנחנו מכשירים. הם יאמרו: שימות לשעתו... ואנחנו על חכמינו ז"ל, נסמוך. אפילו יאמרו לנו על ימין שהוא שמאל. שהם קבלו האמת, ופירושי המצוה, איש מפי איש, עד משה רבינו, ע"ה. לא נאמין אל חכמי היוונים, והישמעאלים שלא דברו רק מסברתם, ועל פי אי זה נסיון, מבלי שישגחו על כמה ספקות, יפלו בנסיון ההוא. כמו שהיו עושים חכמינו ז"ל, כמוזכר בפרק

להאריך חייו בכמה חודשים, ומצד שני, יש שמתנגדים לטיפול קשה זה, ואומרים שרפואתו היא ע"י דרכים טבעוניים, כגון שינוי תזונה קיצוני, ומיני צמחים שונים וכו' ויש אמנם עצות שלהם שלא סותרות את הטיפול הכימותרפי, כגון להמנע מסוכר וכד'... אבל בעיקר הריפוי שתי הדרכים רחוקים זה מזה, ושאל האם מותר לו ללכת בדרך הטבעונית, שכאמור רוב הרופאים אומרים, שבדרך זו ימות מוקדם מאוד, וא"כ יתכן שנחשב כמאבד עצמו לדעת, או שמא כיוון שסו"ס מטרתו האמיתית היא לחיות, ועושה דרך רפואה שיש לה בסיס, א"כ עושה בהיתר? ושאלתי זאת את מו"ר הגאון הגדול רבי יהודה סילמן שליט"א, וענה לי שמי שכל חייו הלך בדרך הטבעונית ואינו סומך כלל על הרפואה הרגילה, רשאי גם במצב מסוכן זה, להמשיך בדרכו, אבל אדם רגיל, אינו רשאי ללכת בדרכם, וחייב לרפאות את עצמו ע"פ הדרך הנורמלית שממליצים רוב רופאי זמנינו (ונראה שיש להוסיף שזה כעין מה שבאופן כללי, צריך ללכת לפי רוב הרבנים, אבל מי שיש לו רב מובהק בכל עניו, יכול לסמוך על רבו, גם כשהוא בדעת מיעוט, ואכ"מ).

לפי דברי הגר"מ שטרנבוך, אם סיכויי הצלחה של הרפואה הקונבנציונלית נמוכים, יכול תמיד לבחור ברפואה הטבעית

ד וא"כ יוצא מתשובתו הנ"ל של מו"ר שבנד"ד 'הולכים בפיקו"נ אחר הרוב', וכעין זה מצאתי בתשובות והנהגות (חלק ג סוף סימן שסג), שכתב: "חולה שמתנגד לטיפול... אם ע"פ רוב, הטיפול יועיל ויכול לקיים עוד הרבה מצוות הבורא ראוי לכופו על מצוות

ומשמע מדבריו שסתם סברות של חכמי רפואה, לא סומכים עליהם, ואפילו שעשו קצת ניסויים. ולכאורה משמע שדבר שהוכח מתוך הרבה ניסיונות, יש לסמוך עליו, וככגדר של 'חכמה בגויים תאמין' [כל עוד זה לא סותר את הוראת חז"ל במפורש, דגם לו יצויר שהם צודקים, בכ"ז ההלכה נקבעת לפי "אלפיים של תורה"].

ולפי"ז יש לעיין, האם מותר לחולה לרפא עצמו ברפואה אלטרנטיבית, שיעילותה המדעית אינה מוכחת

ב והנה כיום הרפואה הקונבנציונלית [כלומר הרפואה הרשמית, והרגילה], הוכחה תועלתה בהרבה ניסיונות, ומאידך ישנם כמה שיטות רפואה שאינן קונבנציונליות, האקופונקטורה למשל, רפואת המחטים הסינית, מניחה שיש בגוף קיום ושני סוגי זרמים, חיובי ושלילי. איש לא הוכיח את מציאותם. כך גם האקופרסורה, שהיא רפואה של לחיצות לפי כללים קבועים, והרפלקסולוגיה המחלקת את כף הרגל לפי אזורי הגוף, וכך מטפלת בו. וה"ה בשיטת הומאופטיה, טבעונית, והמקורביוטיקה, לכל השיטות האלה אין כיום הסברים מדעיים, אך עובדה היא, שיש להן גם הצלחות.

דעת הגר"י סילמן: מותר לחולה לבחור ברפואה טבעונית נגד רוב הרופאים, אם כל חייו הלך רק בדרך זו **ג** והנה, לגבי חיובו של החולה לעסוק במצוות "ונשמרתם" ולעסוק ברפואת עצמו, נשאלתי ע"י חולה במחלת הסרטן, שיש לפניו שני דרכי השתדלות להארכת חייו, שדעת רוב רובם של הרופאים שחייב לעבור טיפול כימותרפי, ואם לא יעשה זאת, ימות בעוד חודש, ואם יעשה את הטיפול, יתכן מאוד שיועיל

ומזה, הרופאים וטבעונים, לא יניח ידו וישתדל בשניהם ולא יזיק, אבל האב כאן מתעקש שהטפול הרפואי טוב בהתחלה אבל למעשה הורע, והם מרמין ולכן אינו מוכן אלא כטבעונים לבד, ואינו מוכן לקיים שניהם, ולענ"ד לא ישפיע על אביו, ולב יודע מרת נפשו, רק האב יחתום שזהו רצונו... ומיהו כדאי לברר היטב שיש מקומות בגוף שבניתוח בשלב מוקדם קרוב לודאי שמועיל וכה"ג ראוי לנתח שאז ודאי מועיל בניתוח דוקא כשמוקדם וחייב לעשות כן וכמ"ש, "עכ"ל.

הגר"י זילברשטיין הוכיח מהגמרא בע"ז, שרופא שפירסם על מחלה שאינה מסוכנת, שוי אנפשיה חתיכא דאיסורא, ואסור לו לחלל עליה שבת

1) ובעצם חידושו הנ"ל של מו"ר, שיתכן שנתיר לאחד ולשני נאסור בעניין כ"כ חמור של הצלת נפשות, מצאתי כעין זה בספר שבת שבתון (לגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, בעמוד קד, בהערה על סעיף כט), שכתב (לשונו הובא מכאן ועד סוף סעיף יא): "שאלה: רופא שפרסם שנים רבות שמחלה פלונית אינה מסוכנת ומי שחלה במחלה זו אינו צריך לאכול ביום הכפורים, ורופאים אחרים חלקו עליו וסברו שמחלה זו מסוכנת והסובל ממנה חייב לאכול ביום הכפורים, והנה אירע שאותו רופא הסבור כל השנים שמחלה זו אינה מסוכנת הוא עצמו חלה במחלה זו, והוא חושש ורוצה לאכול ביום הכפורים, האם מותר לו? תשובה: במסכת ע"ז (כח:) מובא שרב יהודה התיר לכחול בשבת עין שמרדה. נחלק עליו רב שמואל בר יהודה ואמר, מי ששומע דבריו של רב יהודה ומקבלם מחלל שבת! ומבואר ב'צפנת פענח' (בהשמטות להלכות תרומות

'וחי בהם' או 'והשבותו לו', אבל אם גם לאחר הטיפול ספק גדול אם יועיל להאריך ימיו ח"ו, אף שאין הולכין בפיקוח נפש אחר הרוב, מ"מ בטיפול כי האי אי אפשר לכופו". ולפי זה כשגם הרופאים אומרים שיש רק קצת סיכוי שהטיפול הכימותרפי יעזור, אינו מחוייב לעשותם, וכל שכן שיש לו עוד דרך אחרת (השיטה הטבעונית), שיש סיכוי כל שהוא שיכול לעזור.

עוד מדברי הגר"מ שטרנבוך: אם החולה מתעקש על הרפואה הטבעונית, אין ללחוץ עליו, דלב יודע מרת נפשו

ה) ואמנם גם כשיש רוב שהטיפול הרגיל יעזור, ובכ"ז החולה מתעקש שרוצה בדרך הטבעונית, עיי"ש (סוף סימן שסא), שכתב: "ומה ששואל בן שאביו סובל ר"ל ממחלת סרטן במעי, ולרופאים העצה היא בניתוח וטיפול בקרני אור עם סמים שמעכבין הצמיחה, ואביו מסרב, שלדבריו בניתוח הישועה היא רק לזמן קצר, אבל אח"כ חוזר ומחמיר, ורוצה טפול כדברי הטבעונים, ולדבריו רבים נושעו על ידי זה יותר מהטיפול בניתוח... ולכן אף שאין אני מסוגל להחליט לכוף לרפואה המתאים, שרופאים טוענים שתרופות הנ"ל הבל, והטבעונים מוכיחים מעובדות שדידהו עדיף להאריך החיים, ולרופאים השפעה עצומה, וכ"ש למייצרי הסמים, עד שבכמה מדינות אסרו טפול הטבעונים, ומי שטיפל כמוהם ונפטר, היורשים עלולים לתבוע הרופא הטבעוני למשפט ולדרוש פיצויים ומקבלם, וקבלתי בשעתו מכתב מאמריקה, עם בקשה לרבנים לאמץ דעת הטבעונים שהוכח בסרטן שמועיל יותר, ומביא שם כעין דרך שהבאנו כהנ"ל, ורגיל אני לייעץ שמזה

אחת מהן, וברור לו ששתה מים זכים וטובים, ועד מעיד ששתה סם המות חייבים לתפסו ולהצילו מהסם אף שיצטרכו לחלל שבת או יום הכיפורים, אף שלו עצמו אסור לחלל שבת.

רופאה מעוברת שפירסמה שמחלה פלונית אינה מסוכנת, מותרת לחלל עליה שבת, דאין דעתה כלום כלפי העובר

ח) כמו כן נראה דרופאה שפירסמה על מחלה פלונית שלא מסוכנת ורופאים אחרים סבורים שמסוכנת, והרופאה מעוברת מותר לה לאכול ביום הכפורים בגלל העובר, ואע"פ דשויא אנפשיה חתיכה דאיסורא, בכל זאת על העובר לא שויא...

דעת הגר"ש קלוגר, דאיסור שויא אנפשיה ג"כ נדחה מפני פיקו"נ, ואין להוכיח מהסוגיא בע"ז
ט) והנה בספר 'עבודת עבודה' (לר' שלמה קלוגר ע"ז

כת: ד"ה א"ל), כתב על סוגיא זו וז"ל: 'מיהו לפי האמת קשה לי דאיך שלח לו לדידך אסור, בשלמא בשאר מיני איסורים שייך לומר דאף אם מותרין מן הדין והאוסר רצה לחזור בו ג"כ, מ"מ כיון דאסרו, שויא עליה חתיכה דאיסורא, אבל בזה, כיון דעיקר הטעם האוסר דהוי ס"ל דאין זה סכנת נפשות, ור' יהודה המתיר הוא דס"ל דיש בו סכנת נפשות, וא"כ כיון דלפי האמת יודע רב יהודה דיש בזה סכנת נפשות, מה בכך דשויא חתיכה דאיסורא, סוף סוף אין לך איסור שעומד בפני פיקוח נפש רק שלשה ולא יותר, ולו יהא דשויא על נפשיה אלף איסורין, מ"מ כיון דלפי האמת פיקוח נפש הוא יש להתירו, ואיך אמר לכולי עלמא שרי ולדידך אסור, ובעל כרחך מוכח דלא אמרו כן לאמת, רק דרך קינטור

עמוד ס), דרב יהודה סובר דעין נחשבת לחלל הגוף, ואילו ר' שמואל בר יהודה סובר דעין אינה בכלל חלל הגוף, וז"ל ה'צפנת פענח': 'ולא פליגי בדין רק אי מקרי חלל'. מספרת הגמרא שלבסוף חלה רב שמואל בר יהודה עצמו בעינו, ושלח לשאול את רב יהודה אם מותר לו לכחול עינו בשבת או לא, והשיב לו לכולם מותר לכחול לדידך אסור, האם מעצמי התרתי זאת? והרי הלכה זאת שאמרתי, שיטתו דמר שמואל היא, שממנו קיבלתי להתיר (ויעו"ש בהגהות 'פורת יוסף' שבסוף המסכת), וכתב רש"י לדידך אסור שאתה אסרת וערערת על דברי. ועיין ב'צפנת פענח' (שם) דהוי מדין שויא אנפשיה חתיכה דאיסורא. ומדברים אלו משמע לכאורה דלרופא הנ"ל אסור לאכול, מאחר וגילה דעתו שהמחלה לא מסוכנת, וכמו שאמר רב יהודה לרב שמואל.

אבל אחרים הסבורים שמחלה זו מסוכנת, חייבים לחלל שבת ויהו"כ עליו

ז) ונראה, דאע"פ שלרופא עצמו אסור לאכול משום שהוא סבור דאין בזה סכנה, אבל אנשים אחרים חייבים לפתוח פיו של אותו רופא ולהאכילו, משום דלשיטתם הרי זו סכנה והיא דוחה כל האיסורים, וגם איסור 'שויא אנפשיה חתיכה דאיסורא' שאסר הרופא על עצמו נדחה במקום פיקו"נ, ומה שלא עשה כן רב יהודה, הוא משום דרב שמואל לא היה לפניו אלא שלח לשאול מה לעשות. ולפי זה תצא היכי תמצא מחודשת דקיים מצב שלאדם עצמו אסור לאכול ולאחרים מותר להאכילו. ובדומה קיימת היכי תמצא כזאת, כשהיה לפני ראובן שתי כוסות, אחד של מים ואחד של סם המות, ושתה

בר"ה, וגזר הדין בפסח'. והקשה גיסי, מה יענה להאי עובדא, ר' יוסי הסובר שם שבכל יום אדם נידון, הרי על מעשה שהיה לא יחלוק? והשיב לו מרן אביו זצ"ל בעל 'קהילות יעקב', דכוונת התוספות היא, שאותו חסיד אזיל בשיטת ר' יהודה, ובשמים פוסקים לגביו כמותו אך לא לגבי אחרים זולתו, וראיה לכך מר' אליעזר הסובר במסכת שבת (קל). דמכשירי מילה דוחים שבת ואין הלכה כמותו, ובכל זאת באתרא דר' אליעזר לא מתו לפני זמנם, אעפ"י דמישהו אחר שיעשה כך ויחלל שבת עבור מכשירי מילה חייב סקילה. הרי שבשמים פוסקים כאותם תנאים בנוגע אליהם. ועל פי זה אפשר להסביר שרב יהודה לא התיר לשמואל לכחול עיניו, דמאחר והוא פסק דאין סכנה בעין שמרדה, לכן לא יזיק לו, כי בנוגע אליו יפסקו כך בשמים. ולפי הסבר זה, אין מסוגיא דע"ז ראה לרופא, ויתכן שרופא הסבור שאין מחלתו מסוכנת ואחר חולק עליו, ואחר זמן נחלה הוא עצמו, מותר לו לאכול ביוכ"פ. לסיכום: לרופא עצמו יתכן שאסור לאכול אבל אחרים חייבים לכופו לאכול, עכ"ל ספר שבת שבתון.

והו"ה שיש מקום לומר, שמי שכל חייו הולך בדרך הטבעונית, יש לו יותר ס"ד בדרך זו (ב) והבאתי את כל דברי הגר"י זילברשטיין בספרו 'שבת שבתון' הנ"ל, כדי להטעים במקצת את סברת מו"ר הגר"י סילמן, להתיר טיפול טבעוני למי שנהג כך כל חייו, ותשובה שלילית למי שמסופק בצדקת שיטתם.

בעלמא [א.ה כלומר - שבאמת התכוון להתיר לו, רק ענה כך כדי להוכיחו על שלא הקשיב לו עד היום].

כל זה הוא רק אם רופא מופלג בחכמה סבור שיש כאן פיקו"נ

(י) ואפשר לומר עוד דמה ששלח ר' שמואל לר' יהודה, שרי או לא, הרי ידע דר' יהודה שרי ומה זו שאלה? אך שאלתו הוי, אם הוי דין זה מדרב יהודה לבדו ואסור לו (לרב שמואל בר יהודה) דשווא אנפשיה חתיכה דאיסורא, או הוי מדשמואל וכדומה, והוי טועה בדבר משנה ומותר אף לגבי נפשיה, ושלח לו ר' יהודה כנ"ל דלדיך אסור אם הוי דידי, אך אם הוי דברי שמואל אף לדיך מותר ודו"ק. נמצא שלדברי ה'עבודת עבודה' אסור לרופא הסובר שמחלתו לא מסוכנת לאכול אלא אם כן החולק עליו הוא מופלג בחכמה ואז הוא בגדר טועה בדבר משנה שדבריו בטלים גם בנוגע לעצמו.

דעת מרן הגר"ח"ק בשם אביו הקה"י, דאין ראה לאסור מסוגיא בע"ז, אלא רק לת"ח שפסק כן, דאז בשמים מתנהגים איתו כשיטתו

(יא) עוד דרך בהבנת סוגיא זו, שמעתי מגיסי הגאון ר' חיים קנייבסקי שליט"א, והוא על פי דברי התוספות במסכת ראש השנה (טז. ד"ה 'בפסח על התבואה'), שהקשו על הנאמר במסכת ראש השנה (טז). שבפסח העולם נדון על התבואה, ואילו בברכות (יח:) נאמר 'מעשה בחסיד שהקנטתו אשתו ערב ר"ה והלך ולן בבית הקברות, ושמע שתי רוחות שמספרות זו לזו כל הזורע ברביעה ראשונה ברד מלקה אותו' יעו"ש, הרי שבראש השנה דנין על התבואה?! ותירצו: 'אי נמי הסוגיא בברכות אזלא כר' יהודה הסובר הכל נדונין

ממחלתך ותזכה לאריכות ימים. עשה החולה כדבריו ואכן כך היה. וכן סיפר אב"ד לומזה הגאון ר' יחיאל מיכל גורדון זצ"ל (מובא בהקדמה לשו"ת שאגת אריה בהוצאת מכון חת"ס עמוד שכז הערה ב), דבעיר וולוז'ין אירע פעם שאחד מתושבי המקום סבל ממחלת הריאה ורצה לצאת מן העיר ולהתיישב במקום אחר. נתראה אליו אביו המנוח בחלום, והזהירו: "דע בני, כי אתה סובל מסירכה שעל הריאה במכה הסמוכה לדופן, והיות ובוולוז'ין נוהגים כדעת השאגת אריה ומכשירין בזה - כדעת השו"ע יו"ד (לט, יח), ולא כדעת הרמ"א שמטריף, וכך הורה השאג"א בהיותו אב"ד בוולוז'ין, וכן נהגו בעיר נובהרדוק כפי שמעיד הערה"ש (שם, צב), לכן כל זמן שאתה כאן יש לך הזכות לחיות במחלה כזו. אולם כשתצא למקום אחר ששם מטריפין ריעותא זו, אין לך מקום לחיות כפי הדין שטריפה אינה חיה, לכן באתי להזהיר אותך להשאר במקומך", ע"כ. ויש להבין את כל הנ"ל ע"פ הירושלמי (נדרים פרק ו, הלכה ח, וכן בסנהדרין פרק א, הלכה ב): "א"ר אבין 'אקרא לאלקים עליון לקל גומר עלי' (תהילים נז, ג), בת ג' שנים ויום אחד נמלכו ב"ד לעבר השנה בתוליה חוזרין, ואם לאו אינם חוזרים", והובא בש"ך (יו"ד סימן קפט ס"ק יג). ובשו"ת באר שבע (סימן יד), ביאר את דברי הירושלמי, וז"ל: "ונראה לי דהכי פירושו, דרבי אבין קאי על הא דגרסינן שם בירושלמי, בת שלש שנים ויום אחד, בא עליה הרי זה בסקילה. נמלכו ב"ד לעברו ובא עליה, אינו בסקילה. וכדי שלא ישאל השואל, היאך אפשר שתהיה חזרת בתולים שהוא דבר טבעי בה תלוי בעיבורו של חודש על פי ב"ד, הלכך בא רבי אבין ואמר, אל תתמה,

הגר"ש רוזנברג הצטרף להיתר הגר"י סילמן, דמי שמאמין ברפואה הטבעונית, אמונתו גורמת שתרפא בדרך זו

יג) וכשהצעתני את כל הדברים הנ"ל למו"ר הגאון הגדול רבי שריאל רוזנברג שליט"א, אמר לי שמסכים לתשובתו של הגר"י סילמן, והסביר הטעם בפשטות, שמחלה היא קלקול בסדר הרגיל והנכון של תפקוד הגוף, והקב"ה ברא מנגנון לגוף שיכול לתקן עיוות זה, והתחלת תיקון זה, מצוי בראש של האדם, וא"כ אדם שמאמין שהדרך הטבעונית תעזור לו, בשבילו זה השתדלות טובה לרפואתו, כי האמונה שלו, מכניסה לראש כוחות לגבור על המחלה, אבל מי שמסופק, ועושה הוראותם מתוך 'אוש, כמעט ואין סיכוי שיועיל לו.

מצינו לעוד גדולי ישראל, שכתבו שטבע הרפואה מושפע מפסק ההלכה באותו מקום, ומקור דבר זה הוא בירושלמי, דיש כח ביד חכמים לשנות הטבע

יד) ועל מה שהביא בספר 'שבת שבתון' הנ"ל מדברי מרן הגר"ח"ק בשם מרן ה'קהילות יעקב', ידוע הסיפור, שפעם התדפק חולה בבכיה רבה על דלתי ביתו של הגאון ר' יהושע מקוטנא בעל הישועות מלכו, וביקשו שיעזור לו להנצל מן המחלה. ביקשו הגאון שישרטט לו את המקום המדויק בגופו שבו הוא חש בכאבים, וצייר החולה את המקום, והתברר שהמחלה עשתה נקב בריאה והדופן סותמתה. אמר לו הגאון: עצתי לך שתיסע לא"י לעיר צפת, ושם תתרפא, שכן המרא דאתרא של העיר הוא מרן הב", והוא פוסק ריאה שניקבה... כנגד הדופן ודופן סותמתה... כשרה, עיין שו"ע יו"ד (סימן לט, סעי' יח), וממילא תירפא בעז"ה

ופירש"י דבלילה לא היתה לאה לפי שמסר יעקב סימנים לרחל והיא מסרה ללאה, וביארו המהר"ל, דמאי דכתיב 'ויהי בבוקר והנה היא לאה' ואף על גב דגם בלילה היתה לאה אלא דחשבוה לרחל, היינו משום דקיימ"ל סימנין דאורייתא והוי סימן מובהק, וע"כ בלילה היתה רחל לענין דינא לסמוך עליו שהרי היו לה סימנים של רחל, ורק בבוקר נהיתה ללאה עיין שם. ומבואר דכיון דהתורה צייתה לסמוך על סימנים, ממילא מועיל דין זה להפוך את שם החפצא ולעשות מלאה רחל, כי דיני התורה עושים את המציאות. ועיין מש"כ בזה בס' ונתן לכהן (עמוד קלו). והכי נמי כיון דחז"ל אמרו למנות את התקופה לענין ברכת החמה לפי חשבוננו של שמואל, ממילא נעשית מציאות של התקופה לפי חשבון זה, כי התורה עושה את המציאות... "עכ"ל.

ויעוין בחזו"א (או"ח סימן לט ס"ק טו), שאפשר שהחכם שבאה אליו השאלה הוא קובע את המציאות אם תחיה, וראה בהוספות למשנת פקו"נ (סימן כז אות ז, ס"ק ב-ג), שפילפל מה יקרה כשהבהמה שייכת לשני שותפים, ואחד שאל לרבו שהטריף, והשני שאל לרבו שהכשיר. וכתב (בס"ק ד) לדון, אם מותר לחכם לפסוק עליה בשבת שהיא טריפה, שהרי בהוראתו נקבע גם במציאות בבריאה שהיא טריפה, והוי כמוציא נשמה בשבת, ופילפל אם חשיב רק 'כמעשה שמים' ושרי. וע"ע שם (ס"ק ז) שדקדק מלשון החזו"א (בהקדמה לאו"ח), שעניין זה, לאו דווקא בבי"ד הגדול, אלא כח התורה מסור ביד כל חכם וחכם עד ימינו ועד עולם לשנות חוקי הטבע!

כי השם יתברך מאחר וממהר חזרת הבתולים לפי מה שהבי"ד קובעין השנים בעיבורם, וזהו דכתיב 'לא אל גומר עלי', פירוש, גומר ומסכים לבי"ד של מטה בעיבורם, ומחדש הטבע כפי רצונם, ואם עיברו השנה בתוליה חוזרין. זהו מה שהשיגה דעתי הקצרה בפירוש זה הלשון, "עכ"ל. וכן הסביר בפני משה (על הירושלמי בסנהדרין שם): "אקרא... גומר עלי - ודריש לה שהקב"ה מסכים עם הבי"ד של מטה... ולימדך הכתוב, שאף הטבע מסכמת עמהן על פי גזרתו יתעלה ב"ה". וירושלמי זה נפסק ברמ"א (אבן העזר הלכות אישות סימן כ סו"ס א), וז"ל: "...אפילו נתעברו השנים, בתוליה חוזרין". וכך קיימ"ל להלכה כדכתב בשו"ת חתם סופר (אבן העזר א, סוף סימן קלו), וז"ל: "...משום דקיימ"ל 'לא אל גומר עלי', שהטבע משועבדת להתורה, וכיון דשפורא דהבי"ד קצרו השנים, סגי להניק בכך ולא בעי יותר". וע"ע בדרשות הר"ן (דרוש יא).

עוד בעניין השפעת פסיקת ההלכה על הטבע הגשמי (טו) והירושלמי הנ"ל הוא חידוש גדול, וביותר מזה מצינו בשו"ת להורות נתן (חלק ד סוף סימן יג), שכתב: "...הנה המציאות של תקופה זו נמדדת ונקבעת לפי התורה, כי זולת התורה אין שום נפקא מינה בתקופת החמה ואין לה מציאות כלל כי אין לה שום חשיבות, וכיון שחז"ל קבעו שתקופה זו תהא מחושבת לפי חשבוננו של שמואל כי הוא החשבון הגלוי וכמו שכתב התשב"ץ הנ"ל, נמצא שלפי התורה מציאותה של התקופה היא לפי חשבוננו של שמואל, והתורה עושה את המציאות. וכעין זה כתב מהר"ל מפראג ז"ל בס' גור אריה (פ' ויצא) בקרא 'ויהי בבוקר והנה היא לאה',

דינים העולים:

- א. אסור לחולה מסוכן להזדקק לתרופות שאינם מקובלות, אולם אם תמיד האמין רק בהם מותר. (ס"ק א-ג וס"ק יג)
- ב. אין חולה חייב להזדקק לרפואות שיש סיכוי קלוש שהם ירפאו אותו. (ס"ק ד)
- ב. עדיף לשלב ביחד עם התרופות הכימותרפיות גם תרופות טבעיות. (ס"ק ה)
- ג. רופא שסובר שהמחלה אינה מסוכנת ולבסוף חלה הוא במחלה הזאת - אסור לרופא לחלל שבת עליו (ס"ק ו), אלא א"כ מבטל דעתו למי שיותר גדול ממנו בחכמה שהחליט שהמחלה מסוכנת (ס"ק י). ויש אומרים שמותר לו לחלל שבת עליו (ס"ק ט וס"ק יא) אולם בכל אופן אחרים חייבים לחלל שבת בשבילו, אם הם סוברים שהמחלה מסוכנת. (ס"ק ז)
- רופאה שפרסמה שמעוברת שחלתה במחלה פלונית יכולה לצום ביוה"כ, אולם אחרים סוברים שזה מסוכן לעובר, יכולה אותה רופאה לאכול ביוה"כ לכו"ע. (ס"ק ח)